

Kačič

ZA KAKOVOST
SLOVENSКИH
UČBENIKOV



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Uporaba in zaznavne značilnosti učbenikov

Raziskava med učitelji ob zaključku projekta

Za kakovost slovenskih učbenikov (KaUč)

red. prof. dr. Milena Ivanuš Grmek

Most na Soči, 22.10.2022

Naložbo sofinancira Evropski socialni sklad/Evropski sklad za regionalni razvoj/Kohezijski sklad ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST



Vidiki proučevanja učbenikov:

- dejavniki izbire učbenika
- vsebinsko-didaktični in strokovni vidiki učbenika
- uporaba učbenika pri delu z učenci
- uporaba drugega učnega gradiva

Obravnavani učbeniki:

- vsi učbeniki predmetov, ki jih poučujejo sodelujoči učitelji



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST



RAZISKOVALNE METODE

Izvedena je bila deskriptivna neeksperimentalna empirična raziskava.

POSTOPEK ZBIRANJA PODATKOV

Uporabljen je bil spletni anketni vprašalnik, ki je sestavljen iz sklopov anketnih vprašanj in sklopov ocenjevalnih lestvic.

Raziskovalni vzorec ob začetku projekta

44 učiteljev razrednega pouka,
41 učiteljev predmetnega pouka in
66 srednješolskih učiteljev.

Raziskovalni vzorec ob zaključku projekta

36 učiteljev razrednega pouka,
23 učiteljev predmetnega pouka in
25 srednješolskih učiteljev.

Postopki obdelave podatkov

Podatki so bili obdelani s postopki deskriptivne statistike (frekvenčne distribucije, osnovna deskriptivna statistika).



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

REZULTATI



ZA KAKOVOST
SLOVENSkih
UČBENIKOV



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

DEJAVNIKI IZBIRE UČBENIKA PRI UČITELJIH



ZA KAKOVOST
SLOVENSkih
UČBENIKOV



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

UČITELJI RAZREDNEGA POUKA

Dejavnik	Začetek projekta	Zaključek projekta
Sodelavci	86 %	79 %
Vsebina učbenika in njegova metodično-didaktična zasnova	86 %	89 %
Vpliv ravnatelja	54 %	68 %
Uporabnost priloženih pripomočkov za učitelje	50 %	79 %
Cena	48 %	53 %
Videz in podoba učbenikov	48 %	47 %
Založnik in/ali predstavitev založniškega seminarja	41 %	42 %
Priporočila s študijskih srečanj	16 %	32 %
Priporočila učiteljev drugih šol	9 %	0 %



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

UČITELJI PREDMETNEGA POUKA

Dejavnik	Začetek projekta	Zaključek projekta
Sodelavci	43 %	50 %
Vsebina učbenika in njegova metodično-didaktična zasnova	93%	95 %
Vpliv ravnatelja	29 %	20 %
Uporabnost priloženih pripomočkov za učitelje	43 %	60 %
Cena	17 %	20 %
Videz in podoba učbenikov	48 %	70 %
Založnik in/ali predstavitev založniškega seminarja	24 %	15 %
Priporočila s študijskih srečanj	29 %	10 %
Priporočila učiteljev drugih šol	12 %	15 %



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

SREDNJEŠOLSKI UČITELJI

Dejavnik	Začetek projekta	Zaključek projekta
Sodelavci	53 %	81 %
Vsebina učbenika in njegova metodično-didaktična zasnova	74 %	71 %
Vpliv ravnatelja	39 %	57 %
Uporabnost priloženih pripomočkov za učitelje	41 %	48 %
Cena	14 %	2 %
Videz in podoba učbenikov	42 %	43 %
Založnik in/ali predstavitev založniškega seminarja	14 %	24 %
Priporočila s študijskih srečanj	24 %	29 %
Priporočila učiteljev drugih šol	9 %	19 %



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Samostojnost pri izbiri učbenika pri učiteljih RAZREDNEGA POUKA	Začetek projekta	Zaključek projekta
Sploh ne	7 %	11 %
Delno	43 %	58 %
V celoti	50 %	32 %

Samostojnost pri izbiri učbenika pri učiteljih PREDMETNEGA POUKA	Začetek projekta	Zaključek projekta
Sploh ne	8 %	20 %
Delno	28 %	15 %
V celoti	64 %	65 %

Samostojnost pri izbiri učbenika pri učiteljih SREDNJIH ŠOL	Začetek projekta	Zaključek projekta
Sploh ne	16 %	24 %
Delno	42 %	52%
V celoti	42 %	24 %



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

VSEBINSKO-DIDAKTIČNI IN STROKOVNI VIDIK UČBENIKA

Učitelji so s 5-stopnejsko lestvico (od 1-sploh ne drži do 5-popolnoma drži) ocenjevali vsebinsko-didaktične in strokovne karakteristike (15) učbenikov posameznih predmetov iz štirih sklopov, in sicer **'mišljenje'**, **'besedišče, jezik'**, **'vsebina, učenje, znanje'**.



Z A K A K O V O S T
S L O V E N S K I H
U Č B E N I K O V



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

UČITELJI RAZREDNEGA POUKA

ZAČETEK PROJEKTA

Med učbeniki je po vseh zajetih vsebinsko-didaktičnih in strokovnih karakteristikah najvišje ocenjen učbenik NIT, sledi učbenik MAT in nato DRU, na zadnjem mestu je SPO.

Vsi obravnavani učbeniki so po oceni učiteljev **bolj ustrezni** po karakteristikah sklopa 'besedišče, jezik' in 'vsebina'.

Manj ustrezni so po karakteristikah sklopa 'mišljenje' in še zlasti 'učenje, znanje'.

ZAKLJUČEK PROJEKTA

Med učbeniki je po vseh zajetih vsebinsko-didaktičnih in strokovnih karakteristikah najvišje ocenjen učbenik NIT, sledi učbenik DRU in nato MAT, na zadnjem mestu je GOS.

Vsi obravnavani učbeniki so po oceni učiteljev **najbolj ustrezni** po karakteristikah sklopa 'besedišče, jezik' in 'vsebina'.

Manj ustrezni so po karakteristikah sklopa 'mišljenje' in še zlasti 'učenje, znanje'.

Učbeniki pri SLO so najmanj ustrezni pri stopnjevanju zahtevnosti za napredovanje učencev.

Učbeniki pri MAT so najmanj ustrezni pri spodbujanju ustvarjalnega mišljenja. Najslabše zastopana karakteristika med vsemi je preverjanje predznanja, ki so jo učitelji najmanj zaznali v učbeniku za GOS.



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

UČITELJI PREDMETNEGA POUKA

ZAČETEK PROJEKTA

Vsi obravnavani učbeniki **imajo** po oceni učiteljev **vse** predpostavljene **vsebinsko-didaktične in strokovne karakteristike**.

ZAKLJUČEK PROJEKTA

Vsi obravnavani učbeniki so po oceni učiteljev **najbolj ustrezn**i po karakteristikah sklopa 'besedišče, jezik'.

Ustrezni so po karakteristikah sklopov 'mišljenje', 'učenje, znanje' ter 'vsebina'.



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

SREDNJEŠOLSKI UČITELJI

ZAČETEK PROJEKTA

Srednješolski učbeniki so po oceni učiteljev **bolj ustrezni** z vidika karakteristik sklopa '**besedišče, jezik**' in **pomanjkljivi** zlasti z vidika karakteristik sklopa:

'mišljenje',

'vsebina' in

'učenje, znanje'.

ZAKLJUČEK PROJEKTA

Vsi obravnavani učbeniki so po oceni učiteljev **ustrezni** po karakteristikah sklopa 'besedišče, jezik'. Učbeniki so ustrezni s pomanjkljivostmi z vidika karakteristik sklopov 'vsebina' in 'učenje, znanje'.

Manj ustrezni so po karakteristikah sklopa 'mišljenje', saj učbeniki ne spodbujajo problemskega in kritičnega mišljenja učencev.

Najslabše zastopana karakteristika med vsemi je omogočanje smiselnega medpredmetnega povezovanja.



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

UPORABA UČBENIKA PRI DELU Z UČENCI

Učitelji so s 5-stopnejsko lestvico (od 1-sploh ne drži do 5-popolnoma drži) ocenjevali karakteristike uporabe učbenikov posameznih predmetov iz dveh sklopov, in sicer 'učenec', 'faze pouka'.



ZA KAKOVOST
SLOVENSkih
UČBENIKOV



ZAČETEK PROJEKTA

- Pri vseh predmetih je uveljavljeno, da učitelj v začetku šolskega leta z učenci pregleda učbenik z namenom, da bi ga učenci znali dobro uporabljati.
- Glede na artikulacijsko stopnjo pri učiteljih razrednega in predmetnega pouka prevladuje uporaba učbenika v fazi utrjevanja učne vsebine (predvsem pri ponavljanju), pri srednješolskih učiteljih pa v fazi razlage učne vsebine.
- Vsi učitelji učbenik najredkeje uporabljajo v fazi uvodne motivacije.

ZAKLJUČEK PROJEKTA

- Pri vseh predmetih je uveljavljeno, da učitelj v začetku šolskega leta z učenci pregleda učbenik z namenom, da bi ga učenci znali dobro uporabljati.
- Glede na artikulacijsko stopnjo pri učiteljih razrednega in predmetnega pouka prevladuje uporaba učbenika v fazi utrjevanja učne vsebine (predvsem pri ponavljanju), pri srednješolskih učiteljih pa v fazi razlage učne vsebine.
- Vsi učitelji učbenik najredkeje uporabljajo v fazi uvodne motivacije.



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

UPORABA DRUGIH UČNIH GRADIV

Učitelji so na 5-stopenjski lestvici (od 1- nikoli do 5 – vedno) izrazili pogostost uporabe gradiv, ki jih uporabljajo poleg učbenika.



ZA KAKOVOST
SLOVENSkih
UČBENIKOV



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

UČITELJI RAZREDNEGA POUKA

ZAČETEK PROJEKTA

Uporaba drugih učnih gradiv:

- delovni zvezek,
- spletne strani založb,
- e-učbenik,
- dostopna učna gradiva na spletu in
- fotokopije.

ZAKLJUČEK PROJEKTA

Uporaba drugih učnih gradiv:

- spletne strani založb ($\bar{x} = 3,8$ pri SLJ in $\bar{x} = 3,9$ pri MAT),
- e-učbenik ($\bar{x} = 3,8$ pri SLJ in $\bar{x} = 3,8$ pri MAT),
- fotokopije ($\bar{x} = 3,3$ pri SLJ in $\bar{x} = 3,3$ pri MAT),
- delovni zvezek ($\bar{x} = 2,9$ pri SLJ in $\bar{x} = 3,4$ pri MAT) in
- prosto dostopna učna gradiva na spletu ($\bar{x} = 3,1$ pri SLJ in $\bar{x} = 3,2$ pri MAT).



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

UČITELJI PREDMETNEGA POUKA

ZAČETEK PROJEKTA

Uporaba drugih učnih gradiv:

- e-učbenik,
- delovni zvezek,
- dostopna učna gradiva na spletu,
- spletne strani založb in
- fotokopije.

ZAKLJUČEK PROJEKTA

Uporaba drugih učnih gradiv:

- delovni zvezek,
- e-učbenik,
- fotokopije,
- prosto dostopna učna gradiva na spletu in
- zemljevidi, atlas, plakati.



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

SREDNJEŠOLSKI UČITELJI

ZAČETEK PROJEKTA

Uporaba drugih učnih gradiv:

- delovni zvezek,
- dostopna učna gradiva na spletu,
- fotokopije,
- e-učbenik in
- spletne strani založb.

ZAKLJUČEK PROJEKTA

Uporaba drugih učnih gradiv:

- delovni zvezek,
- fotokopije,
- e-učbenik,
- prosto dostopna učna gradiva na spletu in
- zemljevidi, atlasi, plakati.



Nekaj predlogov sodelujočih učiteljev glede načrtovanja, oblikovanja in priprave učbenikov

Učbeniki bi morali biti zasnovani po kriterijih, ki smo jih določili na KaUč projektu in hkrati bi morali biti dostopni učbeniki, tudi za učence s posebnimi potrebami.

Založbe ne bi smele imeti tolikšnega vpliva, sploh imam v mislih izsiljevanje s cenami.

Prevelika konkurenca učbeniških kompletov, vsa pa tudi niso dobra. Uvedba enotnega učbenika?

Enotni učbenik za predmete za vse učence v Sloveniji - ena založba. Dobro izdelano podporno gradivo - filmi, dokumentarci, spletne naloge, gradiva.

Učbenik bi naj temeljil na načelih formativnega spremljanja.

Prilagoditev stopnje težavnosti pri učbenikih za srednješolsko izobraževanje.

Nekateri učbeniki so preobširni, zato bi bilo smiselno, da bi bili jasno in pregledno zapisani cilji ter minimalni standardi in dodatne naloge za višjo stopnjo znanja.

Poenotenje vsebin in zaporedja obravnave v učbenikih različnih založb.



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Hvala za pozornost!

milena.grmek@um.si